

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Λυγμοί οργής

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ
Αδειος τόπος
εκδ. Πατάκη, σελ. 160

Ένας τόπος άγριος και οδυνηρός, κάπου στην ενδοχώρα της Κρήτης, συντρίβει τον αφηγητή του μυθιστορήματος του Γιάννη Νικολούδη (Ηράκλειο, 1987). Εξίσου ασφυκτική πίεση ασκούμε στον ήρωα ο τόπος και στο προηγούμενο βιβλίο του, τη συνταρακτική νουβέλα «Από χώμα και κόκαλα» (2021). Τώρα η ιστορία αρχίζει με την αποφυλάκιση του ήρωα από τις φυλακές της Αλικαρνασσού, αποκαλύπτοντας από την πρώτη σελίδα τη σύντομη επιστροφή του σε αυτές, έπειτα από τη διάπραξη ενός αποτρόπαιου εγκλήματος. Μέσα από την αλληλοδιαδοχή μαρτυριών για τον δράστη και το έγκλημά του, αλλά και από πρωτοπρόσωπες εκμυστηρεύσεις εις εαυτόν του αφηγητή, προβάλλει το ψυχογράφημα ενός ανθρώπου τσακισμένου, καθημαγμένου από το σκοτάδι μέσα του.

Η σκηνογραφία ανακαλεί τον ζόφο του προηγούμενου βιβλίου. Ο ήρωας πολιορκείται από ένα εφιαλτικό, σχεδόν φονικό περιβάλλον. Παντού βρωμιά, σα-

πίλα και απόπινοια τάφου. Την αγριότητα του τοπίου τη μεταβολίζει σε άφωνα ουρλιαχτά που τον τραντάζουν από μέσα, κάνοντάς τον θρύψαλα. Ο τόπος είναι η ψυχική του συνθήκη. Μετά τη φυλακή βρίσκει δουλειά εργάτη σε μια αχανή μάντρα σαν στρατόπεδο, σπαρμένη με παράγκες και θερμοκήπια. Η εξαθλίωση, η βία και οι διαρκείς ταπεινώσεις επιδεινώνουν την αποκρουστικότητα του τόπου. Όταν τον βρίσκει το κακό, διαπιστώνει πως δεν έχει την αντοχή ούτε να το αποκρούσει ούτε να του αντισταθεί. Ολο-

του το σώμα γίνεται πόνος: «ο πόνος ήταν η ραφή που με κρατούσε σε ένα πράγμα και όχι σε κομμάτια». Μεσ στη μαύρη νύχτα, «σαν κάτι να μάζευε, όλο να μάζευε, σαν κάτι να μάζευε και να πλησίαζε στο αμνήν».

Όταν παύουν οι φωνές των αυτοπτών μαρτύρων και του ήρωα, ακούγεται η ανάσα της

γης, ο κοίκος συριγμός της, καθώς αναδύεται μέσα σε έναν άσχημο, βαλτώδη ύπνο. Εδώ ο Νικολούδης αριστεύει με τη λυρική ποιότητα της γραφής του. Η γη ονειρεύεται, αλλά τα όνειρά της δεν καρποφορούν, τη διατρέφουν και εξατμίζονται, γυρεύοντας «μια διαφυγή από ετούτο τον πλαδαρό σαν ματωμένο σκώτι τόπο». Στα σωθικά της ακολουγει το χώμα. «Βούισμα του κάτω κόσμου». Μεσ στο σκοτάδι η γη ανασαίνει με πνιχτούς ψιθύρους και αυτοί «οι ψιθύροι δεν είναι τίποτα άλλο παρά οι τριγμοί του πνεύμονα της

γης καθώς κρατάει την ανάσα της» και αυτή η ανάσα που «πάλεται στο στήθος της γης άλλο δεν προσπαθεί να κάνει παρά να αναδύσει τον στεκάμενο βάλτο των ονείρων». Όταν ανατέλλει, το φως στραγγίζει στο χώμα και τα όνειρα σπάνε σε σκιές, «όλα όσα η γη εδώ δεν θυμάται ότι ονειρεύεται».

Μολονότι ο Νικολούδης χειρίζεται με δεξιοτεχνία και με μεθοδικές υφολογικές διακυμάνσεις τον προφορικό λόγο, εκεί που η γραφή του διαπρέπει είναι στα σημεία όπου σπαράσσεται από ακραία απόγνωση, στις στιγμές της πιο έξαλλης τρέλας. Όταν ο ήρωας ξεπερνάει τα όρια του ψυχικού πόνου, η γλώσσα μοιάζει να κατακρημνίζεται μέσα στο μυαλό του. Ακούγεται διαμελισμένη, γκρεμισμένη, καθώς καταρακουλιάζει στον πάτο μιας απύθμενης απελπισίας. Το συντακτικό παραλύει, ενώ κάθε τόσο ξεπηδάει η αντωναμία «εγώ», les και ο αφηγητής αγωνιά να ανακτήσει το πρόσωπό του. Η γη βουίζει και οιμώζει, αλλά «εκείνο το βούισμα του χώματος, ήταν τελικά το αίμα μέσα στο κεφάλι μου».

Ο Νικολούδης θα μπορούσε να είναι κάπως πιο εγκρατής με το μαύρο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η ροπή της γραφής στον ζόφο, δεν ζημιώνει διόλου την καθηλωτική της δύναμη. Σπάνια νέοι πεζογράφοι, όπως ο Νικολούδης, εμφανίζονται τόσο ώριμοι συγγραφικά, με εξαιρετική αίσθηση του λογοτεχνικού πχ-χρώματος.

